

RAADSBESLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
3124562	fikkert, louis	FYS-WGW	Mariska ten Heuw
ONDERWERP			
3124562 - Raadsbesluit krediet pilot maai-zaaibeleid			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGELO BESLUIT:

De raad besluit een krediet ad €41.000,- beschikbaar te stellen voor het uitvoeren van de basisvariant voor de pilot maai- zaaibeleid zoals genoemd in het aangenomen initiatiefvoorstel.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

De raad heeft op 02 juli 2020 besloten uitvoering te willen geven aan het initiatiefvoorstel pilot maai- en zaaibeleid.
Met het beschikbaar stellen van dit krediet zal de basisvariant worden uitgevoerd voor de aangewezen gebieden.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGELO,**DATUM**

De griffier

De voorzitter

Gemeenteraad van Hengelo
Postbus 18
7550AA Hengelo

Gemeente Hengelo

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Onderwerp	Zaaknummer	Uw kenmerk	Datum
Initiatiefvoorstel zaai- en maabeleid	3124406		15 september 2020

Geachte leden van de raad,

Op 1 september j.l. heeft u een brief van het college ontvangen (3118110) over de voortgang uitvoering initiatiefvoorstel Maai- en zaabeleid n.a.v. raadsbesluit 2 juli, met het verzoek om uiterlijk 22 september 2020 via de griffier te reageren op de voorgelegde drie varianten voor uitvoering van de door u gewenste pilots. Op voorspraak van de voorzitter van het presidium hebben wij de procedure aangepast en wordt u een raadsbesluit voorgelegd. De eerder aan u toegezonden brief treft u hieronder aan, met een (geel gearceerde) wijziging onder het kopje "Vraag aan de fracties".

Uw gemeenteraad heeft op 2 juli een besluit genomen over het maai- en zaabeleid van onze gemeente. Het besluit was de uitkomst van het initiatiefvoorstel 'Maai- en Zaabeleid', ingediend door SP-raadslid Marie-José Huis in 't Veld. Het initiatiefvoorstel is besproken in een politieke markt dd. 23 juni. Voorafgaand aan deze politieke markt heeft ons college uw raad met een uitgebreide reactie over het voorstel geadviseerd (brief dd. 16 juni).

Na de politieke markt heeft mevrouw Huis in 't Veld zowel het dictum van het besluit alsmede de inhoud van het voorstel op 1 juli gewijzigd aangeboden. Hierop heeft het college, gelet op het moment van aanbidding, geen reactie meer kunnen geven.

Op 2 juli heeft uw raad het besluit genomen om het college op te dragen:

Wat de pilot zaaien betreft:

- 1. Om in het najaar 2020 over te gaan tot de pilot om de genoemde vijf bermen in te zaaien met een zaadmengsel ter bevordering van de biodiversiteit en de andere doelen zoals in het initiatiefvoorstel omschreven.*
- 2. Om in het najaar 2020 over te gaan tot het ecologisch maaien van de genoemde vijf bermen, ten behoeve van de pilot zaaien.*
- 3. De kosten van de pilot zaaien te dekken uit het budget 'kleine opties nieuw beleid', groen of duurzaamheid of uit de algemene reserves.*

Wat het ecologisch maaien betreft:

- 4. Om in principe in het najaar 2021 over te gaan tot het structureel ecologisch maaien van alle gemeentelijke bermen in Hengelo, Beckum en Oele en de bermen van de toegangswegen naar de woonwijken en hiervoor bij voorkeur voorafgaand aan de behandeling van de begroting 2021, maar uiterlijk 31 oktober 2020 een procesplan en financiële onderbouwing aan de raad voor te leggen.*
- 5. Jaarlijks de voortgang van het ecologisch maaien en de pilot zaaien te evalueren, waarbij onder meer inwoners worden betrokken en wordt ingegaan op de financiële aspecten.*

Met deze brief informeren wij u over de voortgang van de uitvoering van uw raadsbesluit en leggen wij met betrekking tot de uitvoering van de pilot een concrete vraag aan u voor.

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres
Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres
gemeente@hengelo.nl
Telefoonnummer
14-074

Pilot zaaien, punt 1 t/m 3

De vijf bermen waarin de pilot zaaien moet worden uitgevoerd zijn de volgende:

- F35, vanaf Kuipersdijk richting Enschede;
- Hasselerbaan, middenstroken van A1 tot A1, halve cirkel, wijkontsluitingsweg;
- Deurningerstraat, ten noorden van de A1;
- PC Hooftlaan, vanaf Laan van Driene tot Brederostraat;
- Beneluxlaan, westelijk deel/busbaan, vanaf Europalaan tot aan de Kristenbosweg; midden- en zijbermen.

In totaal gaat het om 5 hectare.

Grondbewerking

In het initiatiefvoorstel wordt uitgegaan van de volgende voorafgaande bodembewerking:

"De verschraalde bermen worden gespuit of gefreesd, afhankelijk van de bestaande zode. We gaan hierbij niet uit van het afgraven en afvoeren van de bovenlaag". Hierbij dienen twee zaken te worden opgemerkt:

- Anders dan daar wordt gesteld, zijn genoemde pilot-bermen onzes inziens niet (voldoende) verschraald. Niettemin wordt er in het initiatiefvoorstel gekozen om de bovenlaag niet te verwijderen. Zoals we in onze schriftelijke reactie dd. 16 juni al kenbaar hebben gemaakt, is het slagen van de pilot mede afhankelijk van de ondergrond. In vergraste bermen zal het zaad snel overwoekerd raken en zal het effect van het inzaaien minimaal zijn. Wij blijven bij de constatering dat bij onvoldoende verschraalde grond voor een goed resultaat de bovenlaag verwijderd zou moeten worden.
- Spitten van de bovenlaag wordt door ons ten sterkste afgeraden. In de genoemde bermen staan bomen. Spitten zal het wortelstelsel aantasten en daarmee de vitaliteit van de bomen. Dat is een ongewenste situatie, en bovendien strijdig met de Bomenverordening. Frezen is eventueel mogelijk, maar als moet worden uitgegaan van een lichte voorbewerking, kan beter gekozen worden voor de zogeheten rotorkop-eg. Die bewerking is qua kosten min of meer vergelijkbaar met frezen, maar geeft de minste kans op schade aan boomwortels.

Kosten

Tijdens de raadsvergadering dd. 2 juli is ons college gevraagd om een bandbreedte voor de kosten van de pilot aan te geven. In die discussie is uitgegaan van inzaai zonder voorafgaande bodembewerking. Door ons college is op basis hiervan een grove kostenindicatie voor de uitvoering van de pilot aangegeven van 2 tot 2,5 keer het bedrag dat in het initiatiefvoorstel stond, dus tussen de €12.000 en € 15.000,-. Het raadsinitiatief gaat echter uit van een voorbewerking door middel van 'spitten of frezen'. Deze kosten hebben wij niet meegenomen in de bandbreedte waar in de vergadering om werd gevraagd.

Wij hebben t.b.v. de reactie op het initiatiefvoorstel in de brief aan uw raad dd. 16 juni al de voorgestelde bewerking met frezen als 'proef op de som' voor een gedeelte van één van de pilot-bermen doorgerekend en aan u voorgelegd. De hogere kosten waren de reden waarom wij uw raad voorstelden om de proef vooralsnog te beperken tot één berm.

Zoals hierboven aangegeven is spitten onwenselijk en voorbewerking met een rotorkop-eg te verkiezen boven frezen. De kosten van rotorkop-eggen liggen in dezelfde orde als de kosten van frezen. Wij hebben het zaaien met deze voorbewerking ambtelijk laten doorrekenen. Daarbij is duidelijk geworden dat de kostenpost beduidend hoger uitvalt dan in het initiatiefvoorstel is aangenomen. Zowel de werkzaamheden zijn (veel) duurder dan in het initiatiefvoorstel is

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres

Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres

gemeente@hengelo.nl

Telefoonnummer

14-074

aangenomen, alsook de prijs van een gebiedseigen, onbehandeld (dus zonder chemische bestrijdingsmiddelen) zaadmengsel voor *weidebloemen*.

Wij zijn er ons als college van bewust dat door uw raad unaniem is besloten tot het uitvoeren van de pilot en dat u daar grote waarde aan hecht. Uw raad heeft ons college geen budgettair kader meegegeven waarbinnen de pilot moeten worden uitgevoerd. De bandbreedte die door ons college is aangegeven vond u zonder meer acceptabel. Een deel van de kosten zal gedekt worden uit het budget 'kleine opties nieuw beleid' groen of duurzaamheid, of uit de algemene reserves. Dit zal via de BERAP verantwoord worden.

Doorrekening van de pilot zoals u ze ons in het initiatiefvoorstel opdraagt, dus met lichte grondbewerking, betekent echter dat de genoemde bandbreedte ruim wordt overschreden. Wij voelen ons als college niet vrij om zonder consultatie van uw raad hierin te handelen. Wij hebben daarom naast de kosten voor de basisvariant, waartoe het initiatiefvoorstel ons opdraagt, twee goedkopere varianten uitgerekend. Wij willen de drie opties aan uw raadsfracties voorleggen, met het verzoek om aan te geven naar welke optie voor uitvoering de voorkeur uitgaat, waarna de kosten in de tweede BERAP verwerkt kunnen worden. Ons college zal uitvoering geven aan de optie waarvoor in uw raad het meeste draagvlak bestaat.

De drie opties

Een berekening van de drie opties vindt u in de bijlage. Daarbij is gebruik gemaakt van de standaard eenheidsprijzen voor de verschillende bewerkingen en materialen.

- Optie 1 ad ± € 41.000 is de basisvariant, met lichte voorbereiding van de bodem met de zogeheten rotorkop-eg.
- In optie 2 ad ± € 27.000 is de berekening uitgevoerd waarbij de helft van de hoeveelheid gebiedseigen zaaizaad wordt gebruikt.
- Optie 3 ad ± € 18.000 is de optie zonder voorafgaande bodembewerking. Daarbij wordt ook in optie 3 uitgegaan van de helft van de hoeveelheid gebiedseigen zaaizaad ten opzichte van de basisvariant.

Optie 2 heeft als consequentie dat met de helft van de hoeveelheid zaaizaad ook de helft van het aantal bloemen zal opkomen ten opzichte van de basisvariant.

Optie 3 heeft daarnaast als bijkomende consequentie dat er minder zaden zullen opkomen in de niet-losgemaakte bodem. Zoals ons college in onze schriftelijke reactie en tijdens de politieke markt al heeft gemeld, hebben wij niet veel vertrouwen in deze variant.

Vraag aan de fracties

Op 1 september j.l. hebben wij u gevraagd om van uw fractie (via de griffier) uiterlijk 22 september te horen naar welke optie, 1, 2 of 3, uw voorkeur uitgaat. Op voorspraak van de voorzitter van het presidium is de procedure echter aangepast en zal u een raadsvoorstel worden voorgelegd, waarin de eerste voorkeursvariant, de basisvariant conform initiatiefvoorstel, besluitvormend aan u zal worden voorgelegd. De eerdere vraag, om uiterlijk 22 september 2020 via de griffie te reageren op de alternatieven, komt hiermee dus te vervallen.

Toetsing

Om de ambtelijk aangeleverde kosten te toetsen en daarover geen discussie te hebben, heeft het college gevraagd om ter controle drie onafhankelijke groenaannemers een offerte te laten maken van de werkzaamheden voor de basisvariant (optie 1) voor het uitvoeren van de pilot.

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres

Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres

gemeente@hengelo.nl
Telefoonnummer

14-074

De drie benaderde partijen kunnen de werkzaamheden uitvoeren voor bedragen tussen de € 37.419 en € 43.779.

Ecologisch maaien, punt 4 t/m 6

Zoals aangegeven in onze brief aan uw raad dd. 16 juni, gaat ecologisch maaien verder dan het extensief maaien zoals het in Hengelo nu al op veel plaatsen gebeurt en waarvan we de intentie hadden, conform het Groenplan Hengelo en de door uw raad vastgestelde beleidsbegroting, deze arealen uit te breiden en geleidelijk verder om te vormen naar ecologisch beheer.

De term 'ecologisch maaien' wordt in veel gemeenten gehanteerd voor het extensieve maaibeheer zoals wij dat in Hengelo nu al uitvoeren. Wat wij verstaan onder 'echt' ecologisch beheer verschilt daarvan op twee belangrijke punten. Ten eerste wordt het maaisel niet in dezelfde ronde afgevoerd, maar blijft het enige tijd liggen alvorens het af te voeren. En ten tweede wordt het maaitijdstip afhankelijk gemaakt van de zaadsetting van belangrijke voorkomende soorten. In het initiatiefvoorstel wordt hier ook van uitgegaan.

Ecologisch maaien zoals hiervoor omschreven wordt nog in geen enkele gemeente op grote schaal uitgevoerd. Wel wordt er al veel mee geëxperimenteerd. Alle gemeenten zijn zoekende om dit efficiënt uit te voeren en een goede balans te vinden, zonder dat de aannemer voor iedere berm apart op pad hoeft te gaan wanneer de tijd 'rijp' is voor die specifieke situatie (wat weer ongunstig is voor onder andere de CO₂ uitstoot).

Tijdsplanning

Zoals gemeld is een voorstel voor uitbreiding van het areaal 'extensief', dat wil zeggen omvorming van gazon naar kruidenrijk grasland, ambtelijk al enige tijd in voorbereiding. Daarbij gaat het om bermen én graslanden. De voorstellen worden gedetailleerd uitgewerkt op kaart, waarbij wordt gekeken waar dit redelijkerwijs mogelijk is in verband met de (verkeers- of speel-)functie, bereikbaarheid voor machines, aanwezigheid bomen, etc. De gedachte was om het *ecologisch* maaien vervolgens gefaseerd in te voeren, waarbij wordt onderzocht hoe bermen en graslanden in categorieën geclusterd kunnen worden om het beheer daarop af te stemmen en daadwerkelijk efficiënt te kunnen uitvoeren. Daarbij vindt uitwisseling van ervaring plaats met andere gemeenten.

Uw raad heeft nu besloten om zonder tussenstap over te gaan naar ecologisch maaibeheer (voor alleen de bermen) in 2021. Om dit te laten slagen is een zorgvuldige voorbereiding, met een gedegen financiële onderbouwing, noodzakelijk. Het is redelijkerwijs niet mogelijk om dit al in de begroting 2021 te verwerken.

Wij doen ons uiterste best om het (proces)plan met financiële onderbouwing uiterlijk 31 oktober aan uw raad voor te leggen.

Uitwerking ecologisch maaien

Om het voorstel voor ecologisch maaien van de bermen goed te kunnen uitwerken moet een aantal zaken nader worden uitgezocht. Zonder uitpuittend te willen zijn in de opsomming, zullen in ieder geval de volgende aspecten worden onderzocht:

- Berekening van de totale oppervlakte aan *bermen* in de gemeente. De oppervlakte die als aanname in het initiatiefvoorstel is opgevoerd, bedraagt 298.750 m², afgerond 30 ha. De werkelijke totale oppervlakte is beduidend meer. Alleen al in het buitengebied bedraagt de totale oppervlakte van de bermen 30 ha. Binnen de bebouwde kom gaat het nog eens om

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres

Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres

gemeente@hengelo.nl

Telefoonnummer

14-074

een veelvoud daarvan (117 tot 167 ha, afhankelijk of ook fietspaden worden meegenomen); zie onder *)

- Daarbij moet worden gekeken welk percentage daadwerkelijk ecologisch kan worden beheerd in verband met bereikbaarheid machines, obstakels, uitzicht verkeer, etc.
- Onderzocht moet worden welke kosten er verbonden zijn aan een aanpassing van materieel: voor ecologisch maaien worden andere machines ingezet. Het huidige machinepark (met maai-zuigcombinatie) is nog operationeel. Dit zal financiële consequenties hebben voor Gildebor, die doorbelast gaan worden.
- Opleiden c.q. omscholen machinisten.
- Inventarisatie van alle gemeentelijke bermen door een (externe) ecooloog, om de aanwezige vegetaties c.q. bodemgesteldheid / potenties in beeld te brengen, waarop maairegime zal worden afgestemd.
- Opgemerkt wordt dat het gebruikelijker (en ecologisch zinvoller) is om uit te gaan van bermen én graslanden, in plaats van alleen stroken berm.

*) De oppervlaktes 'berm' zijn door ons als volgt bepaald:

In de gemeentelijke beheersystemen wordt gewerkt met *beheergroepen*: bijvoorbeeld 'bosplantsoen', 'cultuurbeplanting', 'gras'. De beheergroep 'gras' is onderverdeeld in *grastypen*: bijvoorbeeld 'gras 2x met afvoer', 'gras 2x zonder afvoer', 'gras kort', enz. Het begrip 'berm' komt daarin echter niet voor, omdat het immers gaat om het beheerregime.

Binnen de bebouwde kom lopen bermen soms ongemerkt over in graslandjes. De totale oppervlakte aan bermen kan binnen de bebouwde kom daarom niet één op één worden bepaald uit de beheergroep 'gras'. Buiten de bebouwde kom is dat wel het geval, omdat de bermen zich daar vrijwel nergens verbreden tot graslanden in gemeentelijk beheer.

Buiten de bebouwde kom is bij de bepaling van de oppervlakte aan bermen dus uitgegaan van de beheergroep 'gras'. Binnen de bebouwde kom is gekeken naar de grastypen grenzend aan (auto-)wegen, waarbij de lengte van deze wegen is genomen en is uitgegaan van gemiddeld 2 meter berm aan weerszijden (in het initiatiefvoorstel werd 2,23 m. genoemd). Daarnaast is gekeken naar de grastypen grenzend aan autowegen én fietspaden.

De uitkomst bermen *buiten de bebouwde kom*: 30 ha.

De uitkomsten bermen *binnen de bebouwde kom*:

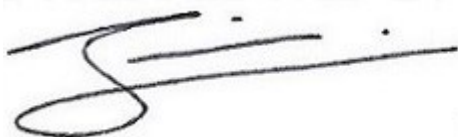
- Gras grenzend aan rijbanen: 117 ha
- Gras grenzend aan rijbanen én fietspaden: 167 ha.

N.B. In deze berekeningen konden oversteekpunten, kruispunten etc. niet worden meegenomen. Verder zijn sommige bermen breder, en andere smaller dan 2 meter. Voor een exacte berekening zal dit voor alle bermen afzonderlijk moeten worden bepaald, zoals voor de pilotbermen wel is gebeurd.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Hengelo,
de secretaris,

de burgemeester,

De heer J. Eshuis

De heer S.W.J.G. Schelberg

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres

Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres

gemeente@hengelo.nl

Telefoonnummer

14-074